

mammadaba

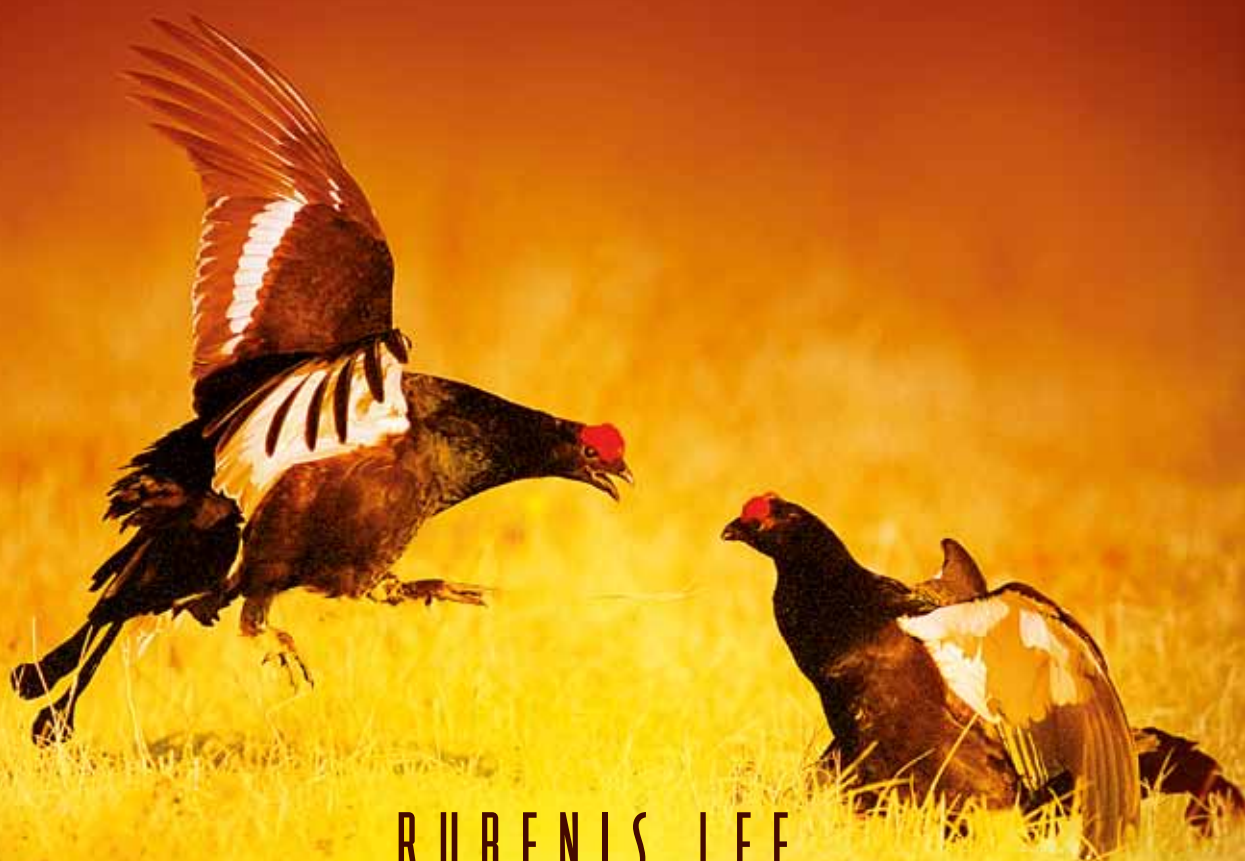
Dzīvo Latvijas valsts mežos

Pavasara reibumā

“Latvijas valsts meži” un mammadaba gaida tevi ciemos!

DZĪVE · MĪLESTĪBA · LĒGENDA

RUBENIS LEE

RĪESTIS

PRODUCENTS: LATVIJAS VALSTS MEŽI REŽISORS: MAMMADABA GALVENĀJĀ LOMĀ: RUBENIS LEE LOMAS: RUBENI RIESTA LAIKĀ FONĀ LOMAS: KUKAIŅI un VABOLES
STATISTI: LAPU UN SKUJU KOKI, SKAŅU INŽENIERIS: MEŽS GAISMU OPERATORS: SAULE STARP ZARIEM KOSTĪMU MAKSĻNIECI: MAMMADABA MONTAŽA: DABAS PLŪDUMS

KATRU DIENU BEZ MAKSAS LATVIJAS VALSTS MEŽOS

 alfa | *vārenas rietas*

 mammadaba | LATVIJAS VALSTS MEŽI

WWW.MAMMADABA.LV

 DABAS
STEREO

Pavasara reibumā

Reibinoša ziedu smarža ceļas debesīs un satiekas ar pūkainiem mākoņiem, ik zara galā, visu aizmirsīs, vītero kāds putniņš, maigums sabiris rāsas tīmekļos. Klāt pavasaris! Beidzot! Bija jau arī pēdējais laiks, visa dzīvā radība noilgojusies pēc siltuma, krāsām, smaržām un skaņām. Pēc dzīvības.

*“No putekļiem laukā, no dūmiem,
Mūs ziedošais pavasars sauc.
Gals bēdām un sirdsēstiem drūmiem,
Vēl pasaulē prieku ir daudz.”*

Tā pirms daudziem gadiem aicināja dzejnieks Eduards Veidenbaums. Un Mammadaba pievienojas šim aicinājumam. Dosimies laukā no pilsētas! Vienalga, kur, ka tik tālāk no mūriem, tālāk no steigas un kņadas!

Latvijas valsts mežos ir vismaz 400 unikālu vietu, kur pavadīt brīnišķīgu dienu pie dabas. Izvēle nav no vieglajām, tādēļ Mammadaba palīdzēs, iepazīstinot ar dažām neparastām vietām.

Pavasara ziedēšanas trakums pārņēmis Kalsnavas arborētumu, kurā aug apmēram 2500 svešzemu koku un krūmu. Te viss plaukst, zied un smaržo, bet Kalsnavas kokaudzētavā var nopirkt retu koku un krūmu stādus savam dārzam.

Vijciema čiekurkaltē var izmēģināt roku čiekuru kaltēšanā ar simtgadīgām metodēm un iekārtām.

Bet varbūt doties uz Zemgales pusi, kur joprojām nav atminēta Pokaiņu mīkla?

Neparasto koku dārzā
2. lpp.

Simtgadīgā Vijciema čiekurkalte
10. lpp.

Pokaiņu mīkla
12. lpp.

Neparasto koku dārzā

Atrašanās vieta

Jaunkalsnava
Kalsnavas pagasts
Madonas rajons

150 km no Rīgas
30 km no Madonas
25 km no Gaiziņkalna

Ja gribas baudīt ziedētprieku, sa-skatīt ikdienā neieraudzīto un darb-dienu steigā neieraugāmo, jāatliek visi darbi un jādodas uz Kalsnavas arborētumu.

Lai jūs nemulsina svešādie vārdi – arborētums, dendrārijs, taksons. Latīņu valodā *arbor* un grieķu valodā *dendron* nozīmē vienu un to pašu – koks, tātad gan arborētums, gan dendrārijs ir saistīts ar kokiem.

Arborētums – koku, krūmu un liānu kolekcija, kurā veic ilglaicīgus novērojumus par koku attīstību, piemērotību noteiktam klimatam, par sēkļu ražošanu, pavairošanu.

Dendrārijs – āra apstākļos kultivētu koku un krūmu kolekcija.

Dendroloģija – botānikas nozare, kas pēta kokus.

Taksons – augu nomenklatūras vienība, kultivārs, dažādība.

Sausi skaitļi košām krāsām

Kalsnavas arborētuma kopējā platība ir 143,96 ha, koku un krūmu stādījumi aizņem 99 ha.

Arborētumā aug apmēram 2500 taksonu (dažādību): 500 skuju koku un 2000 lapu koku taksonu.

Taksonu daudzveidības ziņā Kalsnavas arborētums ir otra lielākā kokaugu kolekcija Latvijā un lielākā Austrumlatvijā. Kalsnavas arborētumu var uzskatīt arī par trešo botānisko dārzu Latvijā.

Kopš 1981. gada Kalsnavas arborētums piedalās augu pavairojamā materiāla apmaiņā starp pasaules botāniskajiem dārziem.

Aug, zaļo un zied

Kalsnavas arborētums ir tāds brīnumains dārzs, kurā kaut kas zied visu gadu. Jā, nebrīnieties, arī oktobrī, kad te uzdzied burvjulazda. Bet pavasarī, protams, to droši var saukt par ziedēšanas trakumu. Tad arī cilvēki pa Kalsnavas arborētumu staigā tādi kā mazliet apreibuši no saldajām smaržām, kā nedaudz apmulsuši no Latvijai neierastām košām krāsām un neparastām kokaugu formām.

Kalsnavas arborētumā rūgteni smaržo ceriņziedu laikā, saldi jo saldi, kad zied rododendri, magnolijas, peonijas. Te acis žilbst no krāsu pārbagātības un formu daudzveidības, blakus ierasti zaļām skujuļām var redzēt pieneņu dzeltenas un debesszilas skujuļas, pīlādžogas var būt arī baltas un melnas, bet egles te atgādina bumbu vai lielu suni ar noļukušām ausīm.

Kalsnavā ievēriības cienīga ir arī liānu kolekcija. Kalsnavas arborētumā iespējams apskatīt izcilus retumus, piemēram, pīpes koku, Virdžīnijas sniegpārslīņu koku, Kobus magnoliju un vēl, vēl, vēl...

Selekcija un pavairošana

Lai saglabātu Austrumlatvijā kokaugiem bagātākos zinātniski dokumentētos kokaugu stādījumus, dendroloģiskie stādījumi "Kalsnavas arborētums" ir atzīts par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju. Tomēr Kalsnavas arborētums būtiski atšķiras no klasiskām īpaši aizsargājamām teritorijām un veco muižu parkiem, jo tas joprojām tiek aktīvi pilnveidots, te nepārtraukti notiek citzemju kokaugu ieaudzēšana ārpus to dabiskās izplatības vietām, tiek veikts selekcijas un atlasē darbs.

Arborētuma vecums, ja to salīdzina ar dižkoku mūžu, nav nekāds lielais. Tā izveide sāka 1975. gadā ar nolūku veikt zinātniskus pētījumus dendroloģijā un mežsaimniecībā, kā arī lai veidotu mūsu klimata zonai piemērotus citzemju kokaugu stādījumus pavairojamā materiāla ieguvei. Šajā koka mūžam tik īsajā laikā ir paveikts ļoti daudz. Kokaugu kolekcijai ir gan zinātniska, gan saimnieciska, gan izglītojoša nozīme. Un, protams, staigājot pa arborētumu, var lieliski atpūsties skaistā, īpaši izkoptā vietā vai nu pie romantiska dīķa, kurā zied baltas sārtas un dzeltenas ūdensrozes, vai birztaļiņā, kur iekārtoti galdi un soli launaga reizei.

Labi gan, ka Kalsnavas arborētums piedāvā ekskursijas profesionāļu vadībā, jo, vienkārši staigājot pa takām, var nepamanīt daudz interesantu lietu, kaut vai to, ka kārklu krūmam ir plakani jaunie dzinumi, ka Amūras korķakoka miza ir mīksta.

Arborētumā ekskursijas labāk pieteikt jau iepriekš, tās vada dendroloģe Benita Rudzīte un informācijas centra vadītāja Sarmīte Rukmane, zināšanās labprāt dalās arī arborētuma vadītājs mežkopis Jānis Zīliņš.

Virdžīnijas sniegpārslīņu koks

Savajā sniegpārslīņu koki (*Chionanthus virginicus* L.) sastopami Ziemeļamerikā un Austrumāzijā. Kalsnavas arborētuma kolekcijā Virdžīnijas sniegpārslīņu koki aug jau divdesmit gadu, tie ieaudzēti no ASV Oregonas štata saņemtām sēklām.

Pēdējā laikā sniegpārslīņu koki uzdzied katru gadu jūnija otrajā pusē.

Virdžīnijas sniegpārslīņu koki ir apmēram divus metrus augsti krūmi ar koši zaļām, veselām lapām. Ziedi izkārtoti līdz 20 cm garās ziedkopās, tie ir viegli smaržīgi ar baltām, ļoti šaurām vainaglapām, kuras saaugušas tikai pie pamata. Šis neparastās zieda formas dēļ krūms ieguvis nosaukumu – sniegpārslīņu koks.

Septembrī, oktobrī ienākas zilganmelni augļi, kas augam piešķir īpašu dekoratīvātāti rudenī.

Lai gan Virdžīnijas sniegpārslīņu koka ziemcietība mūsu apstākļiem ir pietiekama, tas joprojām ir retums. Latvijā esot tikai kādi desmit sniegpārslīņu koki, pat Rietumeiropas stādu audzētavu sortimentā tas ir retums. Kāpēc? Galvenokārt problemātiskās pavairošanas dēļ, jo sēklas mūsu platuma grādos nepagūst nogatavoties, ar spraudņiem pavairot praktiski nav iespējams, potēšanai trūkst potcelmu. Tāpēc nenokavēji iet isto brīdi, kad Kalsnavā zied svešzemju skaistulis sniegpārslīņu koks.

Karaliene magnolija

Pirmās visvecākās magnolijaugu fosilās atliekas atrastas mezozoja ēras juras perioda nogulumos. Tātad magnoliju senči eksistējuši jau pirms 150 miljoniem gadu. Magnoliju dzimtu atklājis un 17. gadsimtā savā vārdā nosaucis franču botāniķis Pjērs Magnols. Kopš tā laika magnolijas ceņšas kultivēt arī Eiropas dārzos, dēvē par karalienēm un salīdzina ar orhidejām.

Magnolijas pārsvarā ir tropu izcelsmes mūžzaļi koki, retāk krūmi. Neliela daļa ir vasarzaļi koki, kas spēj izturēt bargākus klimatiskos apstākļus. Daudzas suģas tiek audzētas kā krāšņumaugi. Vispopulārākā subtropu un tropu apstādījumos ir lielziedu magnolija (*M. grandiflora*); vareno koku vai nagā pakāpeniski uzplaukst lieli, balti, smaržīgi ziedi. Visām magnolijām ir veselas lapas, to garums no 7–8 centimetriem līdz pat metram. Lapas sakārtotas spirāliski. Raksturīgas pielapes,

kas apņem dzinumus un aizsargā pumpuru, bet tās agri nobirst, atstājot rievu.

Magnolijas ziedi divdzimumu, lieli un vientuļi. Kauslapas un vainaglapas ļoti bieži ir tik līdzīgas, ka grūti atšķirt. Ziedlapas var būt baltā, rožainā vai dzeltenā krāsā. Ziediem ir pagarināta zieda ass. Uz šīs zieda ass atrodas liels skaits putekšņlapu un augļlapu. Ziedus apputeksnē kukaiņi, galvenokārt dažādu sugu vaboles, kas ielien pumpurā, ložņājot pa ziedu, aplīp ar ziedputekšņiem un tos pārnes uz citu ziedu. Ziedi atveras pakāpeniski, un to attīstības pakāpe ir atšķirīga. Magnolijas aug lēni un ilgi, ziedēt lielākoties tās sāk pēc 7–12 gadiem, bet ir arī tādas, kuras pirmo ziedu ver pēc 15–20 gadu gaidīšanas, kad koks ir izaudzis. Ar katru gadu magnolija kļūst arvien skaistāka, jo katreiz uzplaukst arvien vairāk ziedu. Ne velti daudzi koku pazinēji magnolijas sauc par koku karalienēm.

Auglis izskatās līdzīgs čiekuram. Kad melnās vai tumši brūnās sēklas nogatavojas un čiekurs atveras, sēkla karājas tādā kā zīda diegā. Magnoliju sēklapvalki ir rozā, sarkanā vai oranžā krāsā. Spilgtā krāsa pievilina putnus, kas tos apēd, un tādā veidā augi izplatās.

Kobus magnolija (*Magnolia kobus*) nāk no Japānas, tā lepojas ar baltām ziedlapām, kurām ārpusē pie pamata ir sarkana josla. Tā ir visziemcietīgākā. Bet Kalsnavā krāšņi zied arī zvaigžņu magnolija (*Magnolia Stellata*) un Sjūzana (*Magnolia 'Susan'*).

Ko darīt Kalsnavā?

- * Doties uz arborētuma informācijas centru.
- * Gida pavadībā apskatīt eksotiskus kokus un krūmus.
- * Iebaudīt launagu atpūtas vietā.
- * Kalsnavas kokaudzētavā nopirkt kādu skaistu papildinājumu savam dārzam.

Kalsnavā peonijas ir labās rokās

Pagājušā gada pavasarī Kalsnavā ziedus raisīja pirmie jauno peoniju ziedi, bet šopavasār tās jau paaugušās un ziedēs krāšņi jo krāšņi. Kalsnavas arborētuma peoniju kolekcijā ir vairāk nekā simts šķirņu. Puse peoniju uz Kalsnavu atceļojušas no slavenā dārzkopja Aldoņa Vēriņa dārza, kurā ziedus raisa 300 šķirņu peonijas.

Aldonis Vēriņš:

“Es peonijas audzēju gadus divdesmit piecus. Šajā laikā esmu paguvis iemīlēt šo mazprasīgo, dekoratīvo kultūru, kas labi izskatās ne tikai ziedēšanas laikā, bet arī agrā pavasarī un vēlā rudenī, jo arī peoniju krāsainās lapas ir skaistas. Es lepojos ar savu peoniju kolekciju, kurā savākts vairāk nekā 300 šķirņu no visas pasaules. Manā dārzā aug arī 17 dzeltenās peonijas, kas ir liels retums.

Cilvēks jau pēc dabas ir slinks, negrib noņemties ar cimperlīgajām gladiolām vai negantajām tulpēm, kuras jāizrok un atkal jāstāda atpakaļ. Zālveida peonijas vienā vietā aug desmitiem gadu. Es pats zinu vienu krūmu, kuram ir 50 gadu. Iestādi un priecājies gadiem ilgi.

Peonijas labi izskatās gan uz lauka, gan apstādījumos, gan vāzē. Un Kalsnavā koku un krūmu vidū cerīgu aizvējā tās jūtas pavisam labi.

Pirms dažiem gadiem peoniju ziedēšanas laikā manā dārzā viesojās “LVM Sēklas un stādi” direktora vietniece ražošanas jautājumos Laima Zvejniece. Tad arī sarunājām par peoniju dārza veidošanu Kalsnavā.

Arborētumam man nebija žēl dot stādus, jo te strādā īsti speciālisti, kuri savam darbam nododas ar sirdi un dvēseli. Es zinu, ka Kalsnavā manas peonijas ir labās, rūpīgās rokās. Un pavisam drīz Kalsnavas arborētuma peoniju kolekcija papildināsies ar jaunām šķirnēm.”

Stādi pašu dārzam

Kalsnavā viss iekārtots ļoti saprātīgi. Kad gida padavībā izstaigāts dārzs, redzēti koki un krūmi to īstajās formās un lielumā, laiks doties uz stādu audzētavu, lai iegādātos kādu mazu stādiņu pašu dārzam. Varbūt gribēsiet, lai arī jūsu dārzā aug vi- ciņu kokžņaudzējs, kārtainā kaliptrante vai liellapu aristolohija? Tikai uzmanieties, neaizraujieties par daudz, jo, skatoties arborētuma krāšņumā, būs radusies milzu apetīte un vēlēšanās izpirkt vai visu kokaudzētavu. Izvēle ir neparasti liela, konsultācijas izsmeljošas, var gadīties, ka roka pati stiepjas vēl pēc kāda stāda.

Augus Kalsnavas kokaudzētavā droši var iegādāties visu gadu, jo no vismaz pieciem simtiem dažādību 85% stādu audzē ar slēgto sakņu sistēmu, t. i., konteineros jeb podos. Letvarstādiem pārstādīšana nekaitēs arī vasarā, jo saknītes bagātinātājā kūdras substrātā neiekalst, stāds netiek traumēts pārvadājot, labāk un ātrāk ieaug jaunajā vietā.

Tāds konteinerā izaudzēts stāds mežā nemūžam nepazudīs, bet zaugs par varenu koku.

Apses mēģenēs

Ne tikai arborētumā, bet arī stādaudzētavā brīnumu netrūkst. Te iekārtota hibrīdapšu audzēšanas laboratorija, kur jauno apsišu stādiņi tiek diedzēti sterilās mēģenēs un nevis augsnē, kā pieklātos kārtīgam kokam, bet želejveida barotnē. Trauslie meristēmu stādiņi par lieliem kokiem izaug divreiz ātrāk nekā parastās apses – jau 20, vēlākais 25, gados koki būs pieauguši, bet parastā apse ciršanas vecumu sasniedz tikai pēc 40 gadiem.

Savukārt lieli bērzi te aug plastplēves seguma siltumnīcā. Izskatās jau mazliet dīvaini, bet tā te īpašos sēklu ieguvei izvēlētos izcilos bērzus sargā no parasto grāvja bērzu grēcīgās mīlestības.

Ja negribat iegādāties stādus, pērciet sēklas, to Kalsnavā netrūkst. Sēklu noliktavā Jaunkalsnavā piedāvā meža koku sēklas ar noteiktu izcelsmi, jo sēklas iegūtas īpašās sēklu plantācijās. Dekoratīvo koku un krūmu audzētāji var iegādāties vairāk nekā 30 dažādu sugu sēklas, kas iegūtas no īpaši selekcionētiem augiem.

Lai būtu īsti droši par sējamā materiāla kvalitāti, apskatieties, kā sēklas iegūst modernā čiekurkaltē.

Baltijā modernākā čiekurkalte

No 1 hektolitra (10 spaiņi) čiekuru iegūst 700 g priežu sēklu vai 600 g egļu sēklu.

No 200 g sēklu var izaudzēt stādus 1 ha meža apstādīšanai

“LVM Sēklas un stādi” ēkā mājvietu atradusi Baltijas valstīs modernākā čiekurkalte, kurā sēklu ieguvei kontrolē gudri aparāti. Čiekurus kaltē, purina laukā sēklas, tad tās atspārno, vēti, mazgā, žāvē, kalibrē, līdz iegūst izcilu sēklas materiālu, kas, īpašās kannās sabērsts, saldētavā klusi un mierīgi sapņo par pavasari, kad meža kopēji tās iesēs zemē, lai izaugtu koki, kuriem atkal būs čiekuri, kas nonāks čiekurkaltēs... Nudien, jauka un dzīvības pilna tāda apļveida kompozīcija.

VISITLATVIA.LV

PAŠVALDĪBAS

Visas Latvijas **PAŠVALDĪBAS**, sākot no reģiona un beidzot ar pagastu. Informācija 3 valodās par apdzīvoto vietu, tās teritorijā esošajiem tūrisma objektiem un pakalpojumiem, vizuālais materiāls un kartes.

NAKTSMĪTNES

Vienota **VIESNĪCU** rezervēšanas sistēma, kurā ir apkopotas VISAS Latvijas viesnīcas, viesu nami, hosteļi, u.t.t. Iespēja vienkopus iepazīties ar visiem nakšņošanas piedāvājumiem, atvieglos līdz šim komplicēto naktsmītnes izvēli katrā Latvijas apdzīvotajā vietā.

SEMINĀRI & BANKETI

Telpas dažāda veida **SVINĪBĀM, BANKETIEM, SEMINĀRIEM un KONFERENCĒM** ērti var atrast, izmantojot sistēmu, kurā dažu minūšu laikā var izvēlēties pasākuma rīkošanas vietu, noteikt cenu visam pasūtījuma apjomam, ieskaitot tehnisko nodrošinājumu, ēdināšanu un nakšņošanu, kā arī veikt rezervēšanu.

ĒDIENI UN DZĒRIENI

Restorānu, kafējnicu, bāru un citu ēdināšanas uzņēmumu informācija tiek piedāvāta sadaļā **ĒDIENI UN DZĒRIENI**. Portāla apmeklētāji var iepazīties ar aprakstu, speciāliem piedāvājumiem, ēdienkarti, kā arī fotogrāfijām. Informācija sadalīta pēc atrašanās vietas, virtuves specifikas.

AKTIVITĀTES

Informācija par dažādiem izklaides veidiem: **AKTĪVO ATPŪTU, KULTŪRU UN MĀKSLU, SKAISTUMKOPŠANU, NAKTS DZĪVI un IEPIRKŠANOS** – apraksts, foto, kontakti, speciālie piedāvājumi.

PRAKTISKA INFORMĀCIJA

Visa veida transporta pakalpojumi, bankas, apdrošināšana, starptautiskas organizācijas, medicīnas sabiedrības, tūrisma aģentūras un informācijas centri – pārskatāmi sniedz nepieciešamo **PRAKTISKO INFORMĀCIJU**.

Tūrisma industrijā iesaistītajiem uzņēmumiem portāls piedāvā vienotu nozares datu bāzi, kas veicinās apmeklētību un pārdošanas apjomus, kā arī operatīvi un vienkopus informēs par jaunākajiem produktiem un pakalpojumiem nozarē.

Artīlērījas iela 3, Rīga, LV-1001
Tālrunis: (+371) 67 315 722, (+371) 266 33 662
Fakss: (+371) 67 315 761
e-pasts: travel@visitlatvia.lv

Simtgadīgā Vijciema čiekurkalte

Pusceļā starp Valku un Smilteni atrodas Vijciems – skaists un interesants pagasts.

Te, krustu šķērsu izlīkumosies pa laukiem, pļavām un mežiem, pie Kankarišu ieža Gaujā ietek Vijas upe. Vijciemā atrodas 1852. gadā celtā luterāņu baznīca, kurai ir ļoti īpatnēja ārējā apdare – zvīņveida koka dēlīšu apšuvums. Baznīcā var apskatīt valsts nozīmes mākslas vērtības – altāri un kokā grieztu altārgleznu “Svētais vakarēdiens”. Pa ceļam uz Valku jāiegriežas “Ielīcās”, kas sniedz priekšstatu par to, kāda izskatījās senā Vidzemes sēta. Te var ļaut vaļu fantāzijai, jo tieši “Ielīcās” uzņemtas latviešu mākslas filmas “Pūt, vējiņi!” un “Vilkaču mantinieci”.

Bet šoreiz mūsu galamērķis ir Mežmuiža, kas atrodas piecus kilometrus no Vijciema centra, jo tieši te, noslēpusies simtgadīgu koku ēnā, jaunam mežam dzīvību jau gadsimta garumā gādā vēsturiskā Vijciema čiekurkalte. Vijciema čiekurkaltes ekonomisko devumu nevar salīdzināt ar elektrificētās, mūsdienīgi aprīkotās, augstražīgās Kalsnavas kaltes pienesumu. Kalsnavā labas ražas gadā iegūst 700 kilgramu priežu un 600 kilogramu augstas kvalitātes egļu sēklu, bet Vijciemā labā gadā izkaltē tikai apmēram 20 kilogramu priežu sēklu, tomēr mazā čiekurkalte tiek saudzēta un lolota kā daļiņa no mūsu dzīvās vēstures. Ne velti 2002. gadā Vijciema čiekurkalte iekļāva Eiropas kultūras mantojuma sarakstā, bet 2008. gadā tā ieguva neparastā Eiropas kultūras mantojuma statusu.

Mežmuižā savulaik uzcelta un darbojusies Baltijā vienīgā Meža skola. Pēc daudzajiem mežu ugunsgrēkiem, vējgāzēm un kaitēkļiem, kas 19. gadsimtā plosījās Vidzemes novada mežos, steidzami bija jāatjauno meži, jo pasaule pieprasīja Rīgas priedes. Kaut gan zemnieki vāca čiekurus, kaltēja rijās, berza no tiem laukā sēklas un, ar pelniem sajauktas, kaisīja zemē, rezultāti nebija iepriecinoši. Tad nu 1895. gadā nolēma būvēt čiekurkalti, kurā sēklas iegūtu rūpnieciski.

Kalte pārdzīvojusi dažādus laikus, bet allaž izturējusi. 1905. gada revolūcijas dienās kaltē slēpušies Vijciema mežkungī. Mežmuižā revolucionāri nodedzināja Medību pili un muižas dzīvojamo māju, bet kaltes biežās sienas izturējušas gan uguni, gan lodes. Padomju laikā 1969. gadā nolēma kalti slēgt. Tomēr vēsturiskās kaltes iekārtas tika saglabātas, un 1992. gadā viss atkal varēja sākties.

Ko darīt Vijciema čiekurkaltē?

* Piedalīties čiekuru kaltēšanā ar simt gadu vecām metodēm.

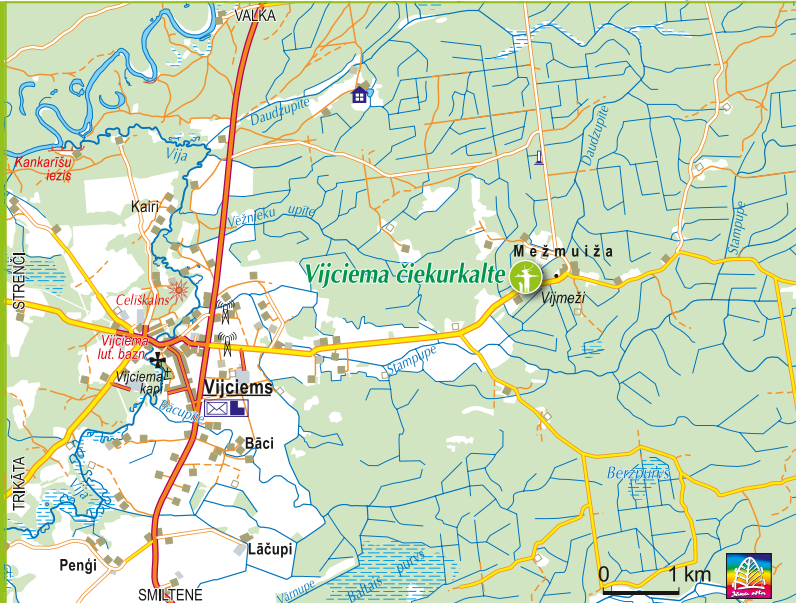
* Izstaigāt apkārtni, mēģinot atpazīt kokus pēc lapām un skujām.

* Izmēģināt roku čiekuru mešanas sacensībās.

Atrašanās vieta

Vijciema pagasts
Valkas rajons

150 km no Rīgas
21 km no Smiltenes
23 km no Valkas

Vijciema ģiekurkaltē sēklu ieguves process ir pavisam citāds nekā Kalsnavā. Te nevalda elektronika, te visu nosaka cilvēki – Ilgarts un Ivars Paleji, tēvs un dēls, abi skoloti mežsargi. Tagad gan Ivars pārņēmis vadību, ļaujot tēvam vairāk pavajoties. Te sēklas iegūst gluži tāpat kā pirms 100 gadiem, arī iekārtas saglabājušās vēl no 1895. gada, kad kalte sāka darboties. Raugoties, kā cilvēku prāts un rokas ar vienkāršiem instrumentiem pirms vairāk nekā simt gadiem prata radīt ko tik pilnīgu un paliekošu, gribas cieņā un bijībā noliekt galvu.

Vijciema ģiekurkaltē kādā aukstā ziemas vakarā viesojās Imants Ziedonis ar dēlu Rimantu, lai vēlāk grāmatā “Mežu zemē Latvijā” tēlaini aprakstītu Vijciema ģiekurkaltē notiekošo. “Tāds glīts pasaku namiņš, tīrs, silts, divi vīri izmetušies kreklos vāķī ģiekurus, ģiekuru tur ir milzums, tie krakšņ un sprakšņ dažādos toņos un dažādās intonācijās. Doma, ka tie varētu nebūt dzīvas radības, nemaz neienāk prātā. Process, kā šeit izsilda, izkrata, izmāna no ģiekuriem sēklas, ir tieši tāds pats kā pirms simt gadiem. Kad ģiekuri atvesti, maisus piekarina pie ķēdes un ar ratu pa lūkām uzvelk trešajā stāvā. Tad tos no trešā stāva pa audekla šļaukām atkal laiž lejā otrajā stāvā tādos kā vāveres riteņos, divdesmit četrus kaltēšanas cilindros, tajos ģiekuri tiek kādu nedēļu kaltēti, kratīti un ripināti. Ģiekuriem krakšņot, sprēģājot un lamājoties, cilindri vairākas reizes dienā tiek griezti, tā izkratot arī pēdējās sēklas.”

Kad sēklas no ģiekuriem dabūtas ārā, tās jāatspārno. Tam ģiekurkaltē atkal ir savs vēsturisks agregāts. Šo patiešām neparasto kultūras mantojumu grib apskatīt arvien vairāk cilvēku. 2008. gadā priekšstatu par sentēvu metodēm ģiekuru kaltēšanā guva vairāk nekā tūkstotis apmeklētāju. Simtgadīgie agregāti sajūsmina gan vīrus, kas kaut ko saprot no tehniskām lietām, gan puīšļus, kuriem nav pa spēkam griezt smagos cilindrus.

Pokaiņu mīkla

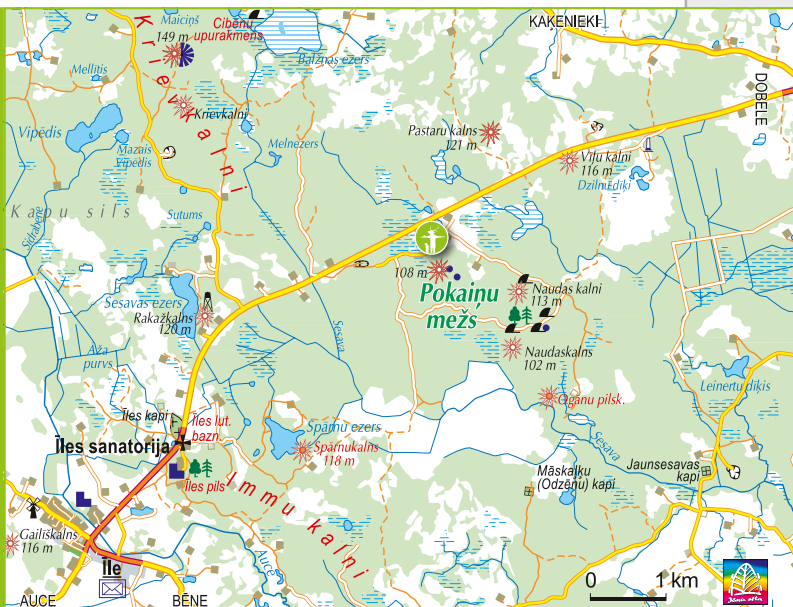

Atrašanās vieta

Senpokaiņi
Naudītes pagasts
Dobeles rajons

400 ha platībā apmēram
2000 akmeņu krāvu.

Pieskarties noslēpumam

Nav daudz tādu vietu Latvijā, par kurām klīstu tik interesantas runas un nostāsti kā par Pokaiņiem. Ļaudis mēļo, ka šajā mežā cilvēki iegūst desmitkārt lielāku spēku, zaudē orientēšanās spējas un laika izjūtu, bet citi brīnumainā kārtā izārstējas no dažādām kaitēm. nopietni zinātnieki pēta, kādēļ Pokaiņos ir tik daudz akmeņu, meklē skaidrojumu to novietojumam, izvirza visfantastiskākās hipotēzes. Daži pieņēmumi ir Latvijai visai glaimojoši. Nu kaut vai tas, ka gan seno indiešu, gan sengrieķu raksti vēstot par kādu brīnišķu zemi ziemeļos no Grieķijas, uz kuriem pēc veselības un gudrības devušies cilvēki no visas pasaules.

Pētnieki noskaidrojuši, ka Latvija atrodas Zemeslodes centrālā meridiāna un kritiskā šķēluma joslas krustpunktā, kas ir enerģētiskie centri. Pāri Pokaiņiem iet Eiropas transkontinentālā ziemeļu – dienvidaustrumu līnija Stokholma – Pokaiņi – Jonišķi – Minska – Erevāna. Varbūt tāpēc Latvija ir brīnumu pilna zeme ar blīvu svētvietau un svētavotu tīklu? Varbūt tāpēc mūsu augļi, ogas un dārzeņi tik ļoti smaržo? Varbūt tāpēc mums tik daudz dziednieku?

Skaisti un dziednieciski akmeņi

Svētvietu pētnieki noskaidrojuši, ka akmeņu kaudzēm un arī atsevišķi novietotajiem akmeņiem ir stingri noteikta vieta, ko nosaka Zemes starojums. Kopā tie veido slēgtu bioenerģētisku sistēmu, kuru nedrīkst izjaukt, akmeņus izkustinot vai pārvietojot.

Interesantas ir gan akmeņu kaudzes, gan ieleju un terašu bruģējums, gan atsevišķie akmeņi, kuriem doti savdabīgi nosaukumi: Līgavas akmens, Mātes akmens, Tēva akmens, Akmens dziednieks, Laimas galds, Zintnieku laiva u. c. Akmeņiem vārdus devuši cilvēki, kuri tos atbrīvojuši no krūmājiem, atrakuši un centušies atminēt svētakmeņos noglabāto informāciju.

Pokaiņu meža mistiku vairo mazo dīķīšu dažādu nokrāsu ūdens nespodrais mirdzums, līkloču takas, tiltiņi pār izžuvušiem strautiem, dīvainās atbalsis.

Skeptiskāk un racionālāk noskaņotajiem

Protams, ir vēl arī citas teorijas par Pokaiņu ģeomorfoloģisko reljefu un akmeņu krāvumiem. Pokaiņiem līdzīgas un vēl izteiksmīgākas reljefa formas var atrast daudzviet Latvijā, pauguri un pauguru masīvi mums nav nekas īpašs. Pokaiņu teritorijā gan ir īpaši liela akmeņu koncentrācija, bet tie ir nogludinātas ledāju atnestas iežu atlūzas. Sākumā pirms akmeņu attīrīšanas uzskatīja, ka laukakmeņu kaudzes ir cilvēku veidotas, tie sarīpināti vienkopus no tuvākās apkārtnes, lai attīrītu seno zemgaļu tīrumus vai arī savesti nodomātās pils celtniecībai, kas nezināmu iemeslu dēļ nav īstenota, bet vēlāk atklājās, ka akmeņi guļ āderu krustpunktos gandrīz trīsdesmit kvadrātkilometru platībā.

Nostāsti par Pokaiņiem

Brīnumainā izdziedināšana

Ekskursiju vadītājas zina daudz stāstu par brīnumainu izdziedināšanos Pokaiņos.

Anīta Biseniece stāsta par kādu meiteni, kas maija beigās atbraukusi uz Pokaiņiem tūristu grupas sastāvā un atgriezusies vēl vairākas reizes, lai smeltu ūdeni no avota, kam piemītot dziednieciska iedarbība, un mazgātu rētu pierē. Jūlija vidū rēta esot pazudusi.

Aina Veidemane atceras kādu skeptiski noskaņotu, muguras sāpju nomocītu vīrieti, kurš atbraucis uz Pokaiņiem līdzī sievai. Nu, varot jau viņš pagulēt uz tā dziednieku akmens, lai tik sieva šalli pakļātos apakšā. Pēc brītiņa sieva skatās – vīrs aizmīdījis. Pamostas tāds kā apjucis – kā tad gaišā dienas laikā tā gulējis. Grozās, pieliecas, pat pietupjas un, ticīet vai nē – mugura vairs nesāp.

Reiz pievakarē meita uz Pokaiņiem atvedusi savu māti, kura bēdās par mirušo vīru vairs nav gribējusi dzīvot. Sieviete, sevī ierāvusies, skumji staigājusi pa Pokaiņu takām, līdz, noslīgusi ceļos un pieglaudusies Tēva akmenim, ilgā raudājusi, atdodot tam savas sāpes. – Akmens ir tik silts kā mana vīra rokas. Manī beidzot iestājies miers, nu es zinu, ka viņam tur ir labi un man jādzīvo tālāk.

Ko darīt Pokaiņos?

* Uzvilkt ērtus apavus, sagatavot uzskodu grozu.

* Gida pavadībā atrast ievērojamākos akmeņus.

* Klusumā un mierā, ieklausoties sevī un dabā, izstaigāt gleznainās takas.

* Izturēties ar cieņu pret akmeņiem – nepārvietot tos, neņemt līdzī uz mājām.

Nāves akmens

Par Pokaiņiem kļīst arī baisi nostāsti, piemēram, par Nāves akmeni. Cilvēks, kas noguļoties uz Nāves akmens, ejot bojā jau pēc dažām stundām. Roka, kas pieskaroties Nāves akmenim, tīrpstot vēl vairākas dienas.

Varbūt šādi nostāsti mūs brīdina izturēties ar pienācīgu cieņu pret šo vietu, nesēdēt, kur ienāk prātā, bet ieklausīties un mēģināt saprast.

Pa vizbulju ceļu

Pasaulē ir tik daudz neizzinātu, noslēpumainu vietu. Viena no tām ir Pokaiņi. Ja esat gatavi brīnumam, gribat klausīties stāstus, kas balansē uz fantastikas un pravietojumu robežas, ja ticat akmeņu dziedināšanas spējām, ja jūs vilina ezoteriskas noskaņas, dodieties

mežā gida pavadībā. Jūs gaida vairākas burvestībai veltītas stundas.

Iespējams, ka pastaigas laikā sastapsiet kādu meža zvēru, jo to Pokaiņos netrūkst. Laikam taču dzīvnieki jūt īpašo Pokaiņu strāvotību. Bet varbūt nemaz nevajag tik ļoti iedziļināties visai pretrunīgajās teorijās par Pokaiņu slaveno pagātni, vēsturisko vietu un nozīmi dziedniecībā. Vienkārši aizbrauciet un pastaigājiet pa skaisto, sakopto, akmeņu krāvumiem bagāto, interesanto mežu, ieelpojiet tā svaigumu, ieklausieties klusumā. Pokaiņos visos gadalaikos ir ko redzēt, bet īpaši jauki te ir agrā pavasarī, kad bērzu lapiņas vēl tikai peļu austiņu lielumā un piekalnēs zied zilās vizbulītes.

Sveicināti!

Gatavojoties pavasara un vasaras dabas baudīšanas sezonai, Mammadaba piedāvā ne tikai ielocīt kājas, bet arī iekustināt smadzenes, atrisinot krustvārdu mīklu. Mīkla ir par un ap visu to, ko Mammadaba draugi var saredzēt, sadzirdēt, izjust un uzzināt, ejot dabā.

Atrisinot mīklu, no izceltajos lauciņos ievietotajiem burtiem izveidosies divi vārdi. Šo atrisinājumu sūtiet pa e-pastu (j.barons@lvm.lv) vai pastu (Kristapa iela 30, Rīga, LV-1046) ar norādi "Mammadaba krustvārdu mīkla".

Visi atrisinājumu iesūtījušie saņems nākamo žurnāla numuru, bet viens laimīgais, ko noteiksim izlozē, tiks pie kārtīgas dabā gājēja mugursomas.

HORIZONTĀLI:

2. Iecienīts atpūtas veids dabā.

6. Oga

8. ... lāses

11. Tas nu gan ir ... loms!

12. Neaiziet līdz galam, palikt ...

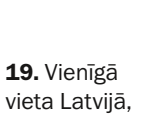
15. Noderēs ugunsкура iekuršanai

17.

18. Ko mēdz darīt kājas pēc kārtīgas pastaigas?

19. Vienīgā vieta Latvijā, kur darbojas Pasaku bānītis.

21.

29.

32.

34. Zebrus ...

36. Ložmetējkalna ... tornis.

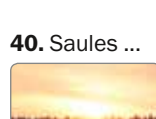

37. Mammadaba draugs Mārtiņš ...

38. Kaimiņvalsts, kuras iedzīvotāji iecienījuši Tērvetes dabas parku.

39. Bagātīga un devīga.

40. Saules ...

41. Par Pokaiņu noslēpumiem daudz rakstījis ... Vīks.

42.

VERTIKĀLI:

1. Lauksaimniekiem šī skaistā puķe ir tikai ...

3.

4. Zied ...

5. Jūras ...

6. Rītausma (poēt.)

7. Apdzīvota vieta Saldus rajonā.

9.

10.

12. Dažkārt Tērvetē apmeklētājus sagaida ... Meža ķēniņš.

Īsta atpūta dabā – nāc!

Konferenču un tūrisma centrs "Ezernieki"

"Ezernieki", Indrānu pagasts, Madonas rajons, LV-4827
Tālruni 26671421, 27840643, 26666090

Tūrisma un atpūtas centrs "Spāre"

"Dumbri", Ģibuļu pagasts, Talsu rajons, LV-3298
Tālrunis 26669099

Tērvetes dabas parks

Tērvetes pagasts, Tērvete, Dobeles rajons, LV-3730
Tālrunis 63726212

Tērvetes ūdenskrātuve

Tērvetes pagasts, Dobeles rajons, LV-3730
Tālrunis 26115333

Lielauces ezera laivu bāze

Lielauces pagasts, Dobeles rajons, LV-3723
Tālrunis 26556771

Zebus ezera laivu bāze

Bikstu pagasts, Dobeles rajons, LV-3713
Tālrunis 29252368

Kaņiera ezers

Lapmežciema pagasts, Tukuma rajons, LV-3118
Tālrunis 29253514

Jaunmoku pils

Tumes pagasts, Tukuma rajons, LV-3139
Tālruni 26187442, 63107125

www.mammadaba.lv

Dzīvo Latvijas valsts mežos